

3. El país

El Senegal

(nom oficial, *République du Senegal*, República de Senegal),

1. SITUACIÓ República situada a l'Àfrica occidental; limita al nord amb Mauritània, a l'est amb Malí, al sud amb la República de Guinea i Guinea-Bissau, i a l'oest amb l'oceà Atlàntic. Gàmbia, país de poca extensió i molt estret, que s'estén al llarg de tot el riu Gàmbia, és a la part meridional del Senegal. Antiga colònia francesa, el país va assolir la plena independència el 20 de juny de 1960. La superfície total de la república és de 196.722 km² i la seva capital és Dakar.

2. TERRITORI i RECURSOS El país es pràcticament una planura amb escasses elevacions que no superen els 100 m d'altitud, excepte en l'extrem sud-oriental, als peus de Futa Jallon, que poden arribar a superar els 500 m. La xarxa hidrogràfica consta del riu Senegal (que forma la frontera septentrional amb Mauritània), el Saloum, el Gàmbia i el Casamance. A pesar que tots ells són estacionals, són navegables en els cursos baixos.

2.1. Clima. Es caracteritza, com correspon a un clima tropical, per la existència de dues estacions, una de seca, entre novembre i juny, i l'altra d'humida, entre juliol i octubre. La temperatura mitjana al gener és de 23,3 °C i al juliol de 28,3 °C. La pluviometria mitjana anual és més elevada en el sud, i arriba a una mitjana de 1.400 mm, i baixa com més al nord, on no arriba a 381 mm anuals.

2.2. Flora i fauna. La zona nord del país forma part del Sahel, una zona de transició entre el Sàhara, i les regions més humides del sud. La flora d'aquesta part del país es compon principalment de sabanes on creix l'herba, i algun

arbre i arbust espinós. Més al sud, a la regió del riu Gàmbia, la presència d'arbres és més comuna. En l'extrem més meridional el paisatge és un conjunt d'àrees pantanoses on creixen les mangles, frondosos boscos de palmera oleífera, la caoba, la teca i el bambú. Pel que fa a la fauna, encara molt variada, les petites poblacions de grans mamífers, com elefants, lleons, guepards i antílops, es troben fonamentalment a la part oriental del país, menys poblada. En els seus rius habiten l'hipopòtam i el cocodril. Entre les abundants espècies de serps s'hi poden trobar la cobra i la boa constrictor.

2.3. Recursos naturals. La calç i el fosfat d'alumini extrets de les mines properes a Thiès constitueixen els principals recursos minerals de què disposa el Senegal. A més, compta amb reserves de petroli i gas natural descobertes davant la costa a finals de la dècada dels 70, però encara no s'han explotat. També inexplorats, a causa de la manca d'infraestructures per accedir-hi, s'hi troben grans jaciments de mineral de ferro.

3. POBLACIÓ

La població del país està composta per una gran varietat de grups ètnics, dels quals els wolof constitueixen el 33% de la població total; els serer, el 20%; els fulani, el 15%; els tukulor, el 10%; els diola, el 8%; els bambara i malinke, el 6% cada ètnia i el 2%, els sarakole.

3.1. Característiques de la població. El 1998 la població del Senegal era de 9.723.149 habitants, cosa que suposava una densitat demogràfica de 49 hab/km². La zona que suporta una major concentració és la costa occidental. El 1997 un 55% del total el formava la població rural, i l'esperança de vida se situava en 54,5 anys per als homes i 60,3 per a les dones.

3.2. Principals ciutats. Dakar, fundada pels francesos el 1857, que el 1996 tenia 1.800.000 habitants aproximadament és, a més de la capital del país, el principal port i centre comercial. La segueixen en importància els centres urbans de Thiès (216.381 habitants), Kaolack (193.115 habitants), Saint-Louis (132.499 habitants) i Ziguinchor (161.680 habitants), totes elles situades a la franja occidental del país.

Fotografia de Dakar, la capital

3.3. Llengües oficials i parlades. Religió La llengua oficial del país és el francès, però els dialectes wolof, serer i fulani són compresos pràcticament a tot arreu. Pel que fa a la religió, gairebé un 92% de la població és musulmana suní i només un 2% catòlica.

3.4. Educació i cultura L'índex d'alfabetització entre la població adulta el 1995 era del 33,1%. Encara, en teoria, l'educació és obligatòria per als nens entre 7 i 13 anys, a la pràctica, només el 69% dels nens en edat escolar d'ensenyament primari i el 15,9% de secundària assistien a classe el 1996. El número d'alumnes a les escoles d'ensenyament primari era de 954.758, a les d'ensenyament mitjà i formació professional de 211.558 i a les d'ensenyament superior de 15.000. A més, uns 3.300 estudiants fan estudis en països estrangers, principalment a França. La Universitat de Dakar, fundada el 1949, compta amb un excel·lent institut dedicat a la investigació i l'estudi de l'Àfrica negra. Els museus més importants del país, d'art, d'història i marítim tenen la seu a Dakar.

4. ECONOMIA

El producte interior brut del Senegal (segons estimacions del Banc Mundial per a 1997) era de 4.542 milions de dòlars, que equivalia a una renda per càpita de 520 dòlars. Encara que l'activitat predominant en el país és l'agricultura, el sector industrial està experimentant un creixement que el situa entre els primers de l'Àfrica occidental. No obstant això, l'economia segueix depenent en excés de les collites de cacauets. França, la Unió Europea i el Banc Mundial han proporcionant ajuda tècnica i econòmica al Senegal. A finals de la dècada dels 80 en el pressupost anual del país figurava una partida en concepte d'ajut de 1.600 milions de dòlars nord-americans.

4.1. Agricultura. El 77% de la població activa treballa en el sector agrícola i la superfície cultivada constitueix l'11,8% de la superfície total del país. Senegal es troba entre els principals productors de cacauets del món. Al cultiu d'aquest producte hi dedica la major part de la terra de conreu, especialment els terrenys arenosos del nord-oest del país. Els cacauets i l'oli de cacauet són els dos productes als voltants dels quals gira el comerç anual d'exportació. Últimament s'està intentant diversificar la producció agrícola amb l'expansió d'altres cultius com l'arròs i els tomàquets. La producció anual (en t) el 1998 era de: 505.894 de cacauets, 426.481 de mill, 118.247 de sorgo i 173.702 d'arròs. Pel que fa a la ramaderia, existien 2,91 milions de caps de bestiar vacum, 4,24 milions d'oví, 3,57 milions de caprino, 320.000 de porcí i 376.000 d'ases i 7.500 camells.

4.2. Silvicultura i pesca. La producció derivada de l'explotació forestal era el 1997 d'aproximadament 5,19 milions de m³ de fusta. La pesca és l'activitat que més importància té per a la riquesa de les seves aigües costeres i la moderna flota de què disposa el país. Les captures anuals, el 1996, se situaven al voltant de les 295.937 t de peix de mar (principalment sardines), en front a unes captures totals de 358.677 tones.

4.3. Indústria i mineria. Els fosfats són el producte miner per excel·lència del Senegal. El 1997, la producció va ser de 1,54 milions de tones. A més, compta amb una refinaria de petroli que té capacitat per a 900.000 t de cru importat. La resta de l'activitat manufacturera gira al voltant sectors com l'alimentari (oli de cacauet, sucre refinat, conserves de peix i farina), del ciment, del calçat, tèxtil, dels fertilitzants, químics i tabaquer.

4.4. Energia. El 1997 el país va generar 1.125 milions de KWh d'energia elèctrica. Tota aquesta energia es genera en centrals tèrmiques.

4.5. Transport i comunicacions Senegal compta amb una bona xarxa de carreteres amb 14.576 km, de les quals el 29% estan asfaltats. Les línies de tren consten de 906 km de vies que comuniquen les ciutats costeres entre elles i penetren a les terres interiors fins a Malí.

La televisió i la ràdio del país són de propietat estatal. El 1996 hi havia 1.200.000 aparells de ràdio i 350.000 de televisió. *Le Soleil*, el més important dels diaris del país, que s'edita a Dakar, tenia el 1996 una tirada de 45.000 exemplars.

4.6. Moneda i comerç exterior. Senegal forma part de la zona del franc. La seva unitat monetària és el franc CFA, divisible en 100 cèntims (583,67 francs CFA equivalien a 1 dòlar nord-americà el 1997). Les funcions de banc central

corresponen al Banc Central dels Estats d'Àfrica occidental, amb seu a Dakar, que actua en nom dels estats que integren la zona franca. Al gener de 1994, el franc CFA va patir una devaluació del 50% del seu valor de canvi respecte del franc francès. L'economia senegalesa és sempre deficitària. El 1996 les exportacions van ser de 876 milions de dòlars, mentre que les importacions varen arribar a 1.367 milions de dòlars. El comerç de l'exportació va començar amb productes com els cacauets, l'oli de cacauet i altres productes relacionats amb els cacauets, els fosfats, el petroli, la pesca i els articles tèxtils. Les importacions es van centrar en el cru, els articles bàsics manufacturats i els cereals. Senegal desenvolupa la seva activitat comercial principalment amb França, Nigèria, Itàlia, l'Índia i els Estats Units.

4.7. Turisme. Des del govern s'ha donat un gran impuls al turisme amb l'expansió de les instal·lacions turístiques durant la dècada dels 70. Les magnífiques platges de què disposa el Senegal i els parcs naturals, en els quals hi ha vedats de caça d'animals salvatges, constitueixen els més grans atractius del país.

5. GOVERN

Segons la Constitució de 1963, diverses vegades modificada des de la seva promulgació, Senegal és una república presidencialista.

5.1. Poder executiu i poder legislatiu. El poder executiu correspon al president, que és elegit per sufragi universal directe cada set anys, el qual nomena el Consell de Ministres.

El poder legislatiu està integrat per dues cambres: l'Assemblea Nacional i el Senat. Els 140 membres que componen l'Assemblea són elegits per sufragi universal cada cinc anys. La meitat de la cambra correspon als membres elegits per circumscripció electoral i l'altra meitat per representació proporcional. Per la seva banda, el Senat està integrat per 60 membres.

5.2. Poder judicial. El més alt tribunal del país és la Cort de Justícia Suprema, els membres de la qual són nomenats pel president. L'Alt Tribunal, elegit per l'Assemblea Nacional entre els seus membres, és l'òrgan davant del qual respon el president. Hi ha quatre tribunals principals amb seu a Dakar, Kaolack, Saint-Louis i Ziguinchor, a més dels jutjats de primera instància de cada regió.

5.3. Govern local. En aquest aspecte, el país està dividit en deu regions que tenen un governador nomenat pel president i l'assemblea regional electa. Les regions estan dividides en trenta departaments, cada un d'ells administrats per un prefecte, i cada regió compta amb 99 *arrondissements*.

5.4. Partits polítics. Els principals partits del país són el Partit Socialista del Senegal, el Partit Democràtic Senegalès i dues formacions polítiques més, el Partit Africà per a la Democràcia i el Socialisme i l'Aliança Jëf-Jël.

6. HISTÒRIA

En territori senegalès els arqueòlegs han trobat restes de civilitzacions que es remunten als períodes neolític i paleolític. Cap a l'any 500 els wolof (o uolof) i serer procedents del nord-est s'assentaren en el país. En el segle IX, els tukolor s'establiren en la vall del riu Senegal i el seu poderós estat Tekrur dominà la part

oriental del Senegal entre els segles XI i XIV. Durant el segle XV, foren els wolof i els serer els que aconseguiren imposar la seva sobirania, i fins ben entrat el segle XVIII dominaren sobre altres estats wolof, entre ells els baol, wale i cayor.

6.1. La rivalitat europea. L'actual vincle comercial amb Europa va néixer amb l'arribada dels portuguesos a la desembocadura del riu Senegal i a la península de cap Verd, entre 1441-1445. Els portuguesos intercanviaven teixits i articles de metall per pols d'or, goma aràbiga i marfil.

Poc després del 1600, els holandesos i francesos reemplaçaren els portuguesos, i el 1700 França s'havia fet amb el control del comerç a tot el litoral. A pesar de la rivalitat anglo-francesa i els conflictes sorgits en la zona a finals dels segles XVII i XVIII, els francesos aconseguiren estendre la seva influència a les terres de l'interior. A causa de la vulnerabilitat a les malalties tropicals dels europeus, la major part de l'activitat comercial entre França i Àfrica estava en mans dels intermediaris africans, els quals s'ocupaven de subministrar els articles necessaris a les colònies costeres franceses. L'expansió de l'estat fulani de Futa Toro pel baix Senegal en el segle XVIII contribuí, per la seva banda, a deteriorar l'activitat comercial de França a l'Àfrica. Durant la guerra dels Set Anys, els anglesos van apoderar-se de les places comercials franceses, encara que més tard aquests els tornaren a recuperar. La influència dels europeus en aquells moments era més de caràcter econòmic que polític.

6.2. L'etapa francesa. El capità Louis Faidherbe i els seus successors (segona meitat del XIX) varen estendre i consolidar per la força el control francès sobre els wolof, serer i tukolor. El 1895, el Senegal es convertí oficialment en una colònia francesa que tenia el govern a Saint-Louis. El 1902, la seu del govern colonial passà a la ciutat de Dakar, que també era la capital de l'Àfrica Occidental Francesa. Sota el govern francès l'economia del Senegal experimentà un creixement important gràcies al cultiu dels cacauets, que es destinaven al comerç d'exportació.

Durant 1848-1852, els francesos residents al Senegal i els habitants de color de Saint-Louis i Gorée (una illa propera a Dakar) elegiren un diputat a l'Assemblea Nacional de França, i novament el 1871, aquesta vegada amb la participació dels habitants de Dakar i Rufisque. El 1914, per primera vegada un africà de color, Baise Diagne, resultà elegit diputat al Parlament francès, càrrec que va ocupar fins al 1934. Després de la II Guerra Mundial, es creà al Senegal una assemblea local que concedí a tots els ciutadans de la colònia el dret al vot. En aquell temps, la política local estava en mans de Lamine Guèye i Léopold Sédar Senghor, els representants de la colònia en el Parlament francès.

6.3. La independència. El 1958, el Senegal va obtenir una autonomia quasi total, però no va aconseguir la plena independència fins al juny de 1960, en què es convertí en part de la Federació de Malí, que estava integrada pel Senegal i el Sudan Francès (actualment Malí). El 20 de agost de 1960, el Senegal abandonà la federació i es convertí en república independent. Senghor fou el seu primer president i repetí mandat el 1963, 1968, 1973 i 1978. Després del fracassat cop d'estat del primer ministre Mamadou Kia, el president va veure augmentats els seus poders amb l'aprovació d'una nova constitució el 1963. Sota el règim de Senghor, el país aconseguí impulsar nous sectors econòmics, però els ingressos procedents de la venda a altres països de les collites de cacauets seguien dominant el panorama econòmic de Senegal. En diverses ocasions, especialment el 1968 i 1973, els estudiants protagonitzaren manifestacions de protesta contra la

concentració de poders en mans de Senghor. Les esmenes a la Constitució de 1976 establiren la introducció d'un sistema multipartidista en el país, i a finals de 1980, Senghor dimití. La presidència fou llavors ocupada per Abdou Diouf, que ja el 1970 havia exercit el càrrec de primer ministre.

El 1982, el Senegal i la veïna Gàmbia formaren una confederació que era coneguda com Senegàmbia, amb Diouf al davant. La confederació va ser dissolta el 1989, encara que el 1991 ambdós països firmaren un nou tractat de cooperació. Quan el 1988, Diouf va obtenir la majoria absoluta en les eleccions, l'oposició protestà i va provocar disturbis a Dakar, i el govern declarà l'estat de emergència. A finals de la dècada dels 80, es van repetir nous conflictes, aquesta vegada per motius de límits fronterers amb Mauritània. Diouf guanyà altra vegada les eleccions el 1993, però l'oposició tornà a protestar per frau electoral. L'any següent continuà el malestar polític. Al març de 1995, en un intent d'acabar amb la inestabilitat política, el primer ministre Habib Thian (per encàrrec de Diouf) va fer públic un nou gabinet ministerial en el qual estaven representats els partits polítics de l'oposició del país.

Després d'aconseguir el 1998 que es suprimís la norma constitucional que reduïa a dos mandats la presidència, Diouf guanyà en la primera volta de les eleccions celebrades el febrer de 2000. La segona volta de las presidencials va ser el 19 de març de 2000, i la victòria va ser per Abdulaye Wade, candidat del Partit Democràtic Senegalès, que va posar fi al predomini polític del Partit Socialista Senegalès de Diouf.

Superfície km2	Població estimada en milers (1997)	Densitat (h/km2) 1997	Capital	Llengües	Moneda	
196.722,0	8.802,0	45,0	Dakar	francès	franc CFA	
Dades demogràfiques						
Població darrer cens - 1988	Creixement anual (%) 1990-97	Natalitat(%)	Mortalitat(%)	Mortalitat infantil (%)		
6896808	2,7	43	16	68		
Fecunditat (%)	Esperança de vida en nèixer (homes)		Esperança de vida en nèixer (dones)			
6,1	48,3		50,3			
Dades econòmiques						
PNB milions \$ EUA 1998	PNB per càpita \$	Importació % PNB (1998)	Exportació% PNB	Deute extern milions\$ EUA (1998)	Població activa en milers	Taxa d'activitat en
5,0	520,0	38,0	33,3	3861,0	3.249,0	42,6
% Població activa						
Agricultura	17,4		Indústria	24,1	Construcció	58,5
% Superfície agrària			Producció			
Conreus temporals (1998)	11,7	Arròs 1 000 t	174,0	Carn de boví 1 000 t	47,0	
Conreus permanents(1998)	0,1	Blat 1 000 t	...	Carn de porcí 1 000 t	8,0	
Bosc i pastures (1998)	88,2	Café 1 000 t	...	Aviram 1 000 t	44,0	

Patates 1 000 t	8,0	Captures de peix 1 000	388,0
<u>Dades socioculturals</u>			
IDH Índex de desenvolupament Humà 1998	Ordre IDH (1998)	Taxa analfabetisme %	Despesa pública educació % PNB
0,4	155,0	35,5	3,6
Llits hospitalaris per 10 000 habitants	Població amb accés a l'aigua potable %	Calories al dia per capita	Habitants / habitatge
10	50,0	2416,0	7,7
Telèfon per 1 000 habitants		Diaris per 1 000 habitants	
37		40	